

Državni izpitni center

M 0 7 2 2 0 1 1 4

II SESSIONE D'ESAME

**SLOVENO COME LINGUA SECONDA
NEL TERRITORIO BILINGUE
DELL'ISTRIA SLOVENA**

SOLUZIONI

31 agosto 2007

MATURITÀ GENERALE

Izpitna pola 1**A – bralno razumevanje**

1. Zaradi načina premikanja (v jatah na drevo), ker si hrano vzamejo zelo hitro, ker se ne bojijo, ker so med pticami drugačne. (Po smislu.) **(4 x 1) 4 točke**
2. Po drobnem telesu, kratkem kljunu (krajšem od centimetra) in po okrog 8 cm dolgem repu. **1 točka**
3. Da je izjemno dobro in domiselno zgrajeno; iz različnih sestavin; neopazno, ker je od zunaj prekrito z lišaji drevesa, na katerem stoji; postavljeno je visoko ali nizko. (Po smislu.) **(3 x 1) 3 točke**
4. Manjša sinica/Aegithalos caudatus. **1 točka**
5. DA **2 točki**
6. NE **1 točka**
7. Ptice, ki živijo v človeških bivališčih, (opuščenih) hišah. (Po smislu.) (Vse ali nič.) (Odgovor »Ptice« ne zadošča.) **2 točki**
8. Da je v eni hiši gnezdilo sedem vrst ptic, samo na podstrešju štiri. (Po smislu.) **2 točki**
9. Da je na podstrešju gnezdil tudi čuk. **1 točka**
10. 4. odstavek **1 točka**
11. Najprej sem opazil ...
v zračniku zagledal še ...
ravno takrat je priletel ...
Ko sem se povzpel..pa se je šele začelo ...
Skoraj sem padel ...
Kakor sem ugotovil nekaj minut kasneje ...
Našel sem torej že pet vrst.
... pa sem naletel še na dve poslastici ...
za konec pa je ostalo še najboljše.
Prav na koncu – čuk.
Sedem!
(5 el. = 1 t.; 6, 7 el. = 2 t.; 8, 9 el. = 3 t.; 10, 11 el. = 4 t.) **4 točke**
12. Temo o pticah. **2 točki**
13. V besedilu 1. **2 točki**
14. Ker vsebuje besedilo 1 več opisa ptice (sinice, dolgorepke), besedilo 2 pa avtorjevo osebno doživetje pri odkrivanju gnezdišč ptic. (Po smislu.) (Če je omenjen le strokovni jezik kot merilo, 1 točka.) **(2 + 2) 4 točke**

11. a) Pri prehrani v naravi praktično ne bo imela tekmeča, saj se bo ptica zaradi majhne teže zlahka obešala na najtanjše vejice in tam našla hrano.
b) Pri prehrani v naravi praktično ni imela tekmeča, saj se je ptica zaradi majhne teže zlahka obešala na najtanjše vejice in tam našla hrano.

2 točki, vsaka pravilna rešitev 1 točka.

12. življenjski pogoji, petcentimetrski, baterijska svetilka, vzhodna Evropa
4, 3 pravilni popravki **2 točki**, 2 pravilna popravka 1 točka.

13. Ne vem, zakaj se mi ... **1 točka**

14. Besedilna naloga

Tvorjenje besedila

15 točk

OPIS gnezdišč ptic v hiši

VSEBINA

do 10 točk

V hiši gnezdiijo domači vrabci. V enem zračniku s hrano je gnezdil poljski vrabec, v drugem pa škorec. Na podstrešju so v gnezdu jajca domačega goloba, tu gnezdiijo tudi kavke, nekaj pednjev od gnezda kavk, v najtemnejšem kotu čepi pegasta sova na puhastih mladičih, na koncu podstrešja za tramom gnezdi čuk. (7 ptic, prostor = 8 t., objektivnost, sedanji čas = 2 t.)

JEZIK

do 4 točke

jezikovna pravilnost (za 4 isto-/raznovrstne napake minus 1 točka)

DOLŽINA BESEDILA

1 točka

(+/- 11 besed in več minus 1 točka)

Izpitna pola 2

Slušno razumevanje

Transkripcija besedila

(Besedilo je prirejeno po članku Ivana Zupanca Citre in njihov čas, ki je bil objavljen v reviji Gea, letnik XV, december 2005, 66–69, po Wikipediji, spletni enciklopediji, in po <http://www.citre-društvo.si/o-citrah.php>)

Citre so ljudsko strunsko glasbilo iz družine brenkal, razširjeno predvsem v alpskih deželah. Imenujejo jih tudi klavir malega človeka. Imajo 30 do 45 strun, od tega 4 ali 5 melodijskih, ostale so spremljevalne. Na melodijske strune se igra s trzalico, na spremljevalne pa s prsti leve roke. Citre imajo čudovit, precej svojski zvok, ki je tih in nevsiljiv.

Izvor glasbila ni jasen, dokazano pa je, da so že antična ljudstva igrala na instrumente, podobne današnjim citram.

Obstaja veliko preprostih oblik citer, ki jih poznajo različni narodi po vsem svetu: od preprostih talnih citer, kjer služi kot resonančna posoda majhna luknja v zemlji, prekrita z lubjem, ali citer, kjer so strune napete preko polovice kokosovega oreha ali školjke, do zelo razširjenih japonskih citer KOTO ali kitajskih citer z imenom KIN. Na vzhodu so različne citre zelo pogost strunski instrument. Različne preproste oblike citer so doma tudi pri evropskih narodih. Tudi Slovenci imamo svoje avtentične bordunske citre, za katere so naši predniki poznali celo več izrazov: ŠVRKOVNICE, PLEČE, ŠPILE, DŔRSKALCE itd. Žal, teh citer, ki so si jih svoj čas godci izdelali kar sami, v Sloveniji skoraj nihče več ne igra. Zvenijo nam nekam tuje. Naša ušesa so navajena bogate harmonije, ki jo lahko izvablamo iz novejših koncertnih citer, ki jih danes igra velika večina slovenskih citrarjev.

Sam izraz CITRE je tujka. Izhaja iz grške besede "KÍTHARA", ki označuje tudi neko strunsko glasbilo, podobno citram in ne kitari. V različnih izpeljankah ga uporabljajo skoraj vsi evropski jeziki. V evropskih jezikih se je pojavil s prevodi sv. pisma, kjer so predvsem v knjigi psalmov velikokrat omenjene prav citre. Naši prevajalci so v 16. stoletju grško "kítharo" še prevajali s "psalterium", prvič pa so citre v slovenskem knjižnem jeziku uporabljene leta 1691 v eni izmed pridig Janeza Svetokriškega, kjer pridigar priporoča zakonskim ženam, naj se ne prepirajo z možmi temveč "... imaš vzeti citre inu lepu njemu citrat, tu je krotke inu sladke besede dat". Izraz citre je bil konec 17. stoletja pri nas že precej razširjen, sicer ga Svetokriški ne bi uporabil, saj je bil v svojih pridigah zelo življenjski.

Na Slovensko so citre prišle po južni železnici, zato se je citranje najprej razvijalo v mestih in trgih ob njej. Igrali so jih premožni in revni, najraje na Štajerskem, Kranjskem in Koroškem. Duhovniki, učitelji in organisti, med njimi tudi kanonik Jožef Mešiček, ki je za citre pisal tudi plesno glasbo, so si pri poučevanju pomagali z dunajskimi učbeniki. Iz različnih virov izvemo, da so bile citre pri nas priljubljene tako v mestih kot na podeželju. V družinah, kjer je imel citrar več otrok, so jih znali igrati vsi otroci, zato se je igranje prenašalo iz roda v rod. Med obema vojnama so ponekod delovali citrarski klubi, nemški in slovenski. Pisni viri potrjujejo obstoj takšnih klubov v Celju, Ljubljani, Trbovljah, verjetno pa so bili citrarji organizirani tudi drugje.

Sčasoma je navdušenje za citre pri nas splahnelo. Po drugi svetovni vojni je citranje v javnosti zamrlo. Kdor je vztrajal, je veljal za preživelega ali pa se je moral zadovoljiti zgolj s preigravanjem slovenskih ljudskih pesmi. Če to dragoceno glasbilo ni romalo v smeti ali v ogenj, je pričelo propadati. Citre so se morale umakniti iz glasbenih šol v zasebnost. Poučevali so jih le redki učitelji, seveda privatno.

Popularnost citer začne spet naraščati s pojavom citrarja Mihe Dovžana in njegovega narodnozabavnega ansambla. Ponovno so to glasbilo obudila tudi srečanja citrarjev na Štajerskem, v Grižah in Velenju. Danes na citre igra okrog tristo ljubiteljev, ki tudi javno nastopajo. Citre poučujejo v šestnajstih glasbenih šolah. Po več kot stotih letih je ponovno izšel Slovenski citrar, časopis, ki ga Slovensko citrarsko društvo izdaja že peto leto.

Občasno se citer spomnijo v gledališčih, v popularni glasbi ali pri filmu, kadar želijo poudariti domačnost in slovenstvo, kot na primer glasba Urbana Kodra v filmu Cvetje v jeseni.

Lepota glasbe za citre je večna in prikrajšani smo, če jo zatajimo.

1. NE **1 točka**
2. b **1 točka**
3. *ŠVRKOVNCE, PLEČE, ŠPILE, DRSKALCE* **1 točka**
4. DA **1 točka**
5. DA **1 točka**
6. iz grškega/iz grščine **1 točka**
7. č **1 točka**
8. DA **1 točka**
9. igrati na citre (Po smislu.) **2 točki**
10. po drugi svetovni vojni **2 točki**
11. b **1 točka**
12. Pojav citrarja Mihe Dovžana (in njegovega (narodnozabavnega) ansambla), srečanja citrarjev (na Štajerskem, v Grižah in Velenju). (Po smislu.) **2 točki**
13. več kot sto let **1 točka**
14. Cvetje v jeseni **1 točka**
15. b, c, h (Vse ali nič.) **2 točki**
16. Citre in citranje na Slovenskem (Po smislu.) **1 točka**

Izpitna pola 3

Daljši pisni sestavek

Vsebina 20 točk, jezikovna pravilnost 5 točk, zgradba 7 točk, slog 3 točke; skupaj 35 točk

Vsebina	a) Naslov	do 2 točki
	b) Elementi dnevniškega zapisa: Obiskal sem Balerino, sam poletno oblečen, prav tako ona; njena mama jo je poklicala iz hiše in ji rekla, naj gre z mano na sprehod; prijel sem jo za roko, kajti ona je revica, invalid; obljubil sem ji, da jo bom po končanem šolanju ozdravil; šla sva čez dvorišče proti njivi s krompirjem, molčal sem; skozi sem jo držal za roko, da se ne bi spotaknila ali udarila; ustavila sva se ob njivi in jo gledala; razlagal sem ji o hroščih, o kovačih. (Po smislu.)	do 14 točk
	c) Dnevniški zapis naj bo v prvi osebi. Vključuje naj tudi osebni odnos do Balerine, razmišljanje o njej. (Če ne zapiše datuma, mora uporabiti vsaj prislov <i>danes</i> . Če ni ničesar, minus 1 točka.)	do 4 točke
Jezikovna pravilnost	Za 4 isto-/raznovrstne napake = minus 1 točka (največ minus 5 točk)	do 5 točk
Zgradba	Logična povezanost besedila (koherenca) = do 3 točke Logična členjenost besedila – odstavčnost = do 2 točki Dolžina besedila (400–600 besed) = do 2 točki (minus 1 točka za +/- 50 besed; največ minus 2 točki)	do 7 točk
Slog	Živahnost, ustreznost besedišča = 1 + 1 točka Jasnost = 1 točka	do 3 točke